YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)

29 päivänä huhtikuuta 2004 *

Asiassa C-181/02 P,

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään K.-D. Borchardt ja V. Kreuschitz, prosessiosoite Luxemburgissa,

valittajana,

jossa valittaja vaatii muutoksenhaussaan Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen (laajennettu neljäs jaosto) yhdistetyissä asioissa T-227/99 ja T-134/00, Kvaerner Warnow Werft vastaan komissio, 28.2.2002 antaman tuomion (Kok. 2002, s. II-1205) kumoamista

ja jossa vastapuolena on

Kvaerner Warnow Werft GmbH, kotipaikka Rostock-Warnemünde (Saksa), edustajanaan avocat M. Schütte, prosessiosoite Luxemburgissa,

kantajana ensimmäisessä oikeusasteessa,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: C. W. A. Timmermans, joka hoitaa viidennen jaoston puheenjohtajan tehtäviä, sekä tuomarit A. La Pergola (esittelevä tuomari) ja S. von Bahr,

julkisasiamies: P. Léger,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies M. Arzamendi,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan asianosaisten 10.7.2003 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 27.11.2003 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Euroopan yhteisöjen komissio on yhteisöjen tuomioistuimeen 15.5.2002 jättämällään valituksella hakenut muutosta EY:n tuomioistuimen perussäännön 49 artiklan nojalla ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen yhdistetyissä

asioissa T-227/99 ja T-134/00, Kvaerner Warnow Werft vastaan komissio, 28.2.2002 antamaan tuomioon (Kok. 2002, s. II-1205; jäljempänä valituksenalainen tuomio), jossa kumottiin Saksan liittotasavallan valtiontuesta Kvaerner Warnow Werft GmbH:lle 8.7.1999 tehty komission päätös 1999/675/EY (EYVL L 274, s. 23), sellaisena kuin se on muutettuna Saksan myöntämästä valtiontuesta Kvaerner Warnow Werft GmbH:lle (vuonna 1999) 29.3.2000 tehdyllä komission päätöksellä 2000/416/EY (EYVL L 156, s. 39), ja Saksan liittotasavallan myöntämästä valtiontuesta Kvaerner Warnow Werft GmbH:lle 15.2.2000 tehty komission päätös 2000/336/EY (EYVL L 120, s. 12).

Asiaa koskevat oikeussäännöt

2 ETY:n perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan e alakohdassa (josta on muutettuna tullut EY 87 artiklan 3 kohdan e alakohta) määrätään seuraavaa:

"Yhteismarkkinoille soveltuvana voidaan pitää:

— —

e) muuta tukea, josta neuvosto päättää määräenemmistöllä komission ehdotuksesta."

3 Neuvosto antoi tämän perusteella 21 päivänä joulukuuta 1990 direktiivin 90/684/ETY laivanrakennusteollisuudelle myönnettävästä tuesta (EYVL L 380, s. 27). Tässä direktiivissä säädetään mahdollisuudesta myöntää tietyin edellytyksin valtiontukia laivanrakennusyrityksille toimintatukina, investointitukina, sulkemistukina sekä tutkimus- ja kehitystyöhön myönnettävinä tukina.

4 Direktiivin 90/684 6 artiklan 1 ja 3 kohdassa säädetään seuraavaa:

"1 Investointitukia — — ei voida myöntää uusien telakoiden perustamiseen tai jo olemassa olevien telakoiden investointitoimintaan, elleivät ne kuulu rakennemuutossuunnitelmaan, jonka seurauksena telakan laivanrakennustuotantokyky ei kasva tai, jos se kasvaa, ole suoraan sidoksissa peruuttamattomaan laivanrakennustuotantokyvyn vähenemiseen jäsenvaltion muilla telakoilla kyseisen ajanjakson aikana.

— —

3 — — investointitukia voidaan pitää yhteismarkkinoille soveltuvana, jos

— tuen määrä ja intensiteetti on perusteltua aiottujen uudelleenjärjestelytoimien laajuuden vuoksi,

— tuki rajoitetaan suoraan investoinnista johtuvien kulujen tukemiseen."

5 Direktiivin 90/684 10 a artiklan 2 kohdan c alakohdan, joka lisättiin 20.7.1992 annetulla neuvoston direktiivillä 92/68/ETY (EYVL L 219, s. 54), mukaan entisen Saksan demokraattisen tasavallan alueella 1.7.1990 toimineiden telakoiden laivanrakennukseen ja -muuntotoimintaan myönnettyjä toimintatukia voitiin 31.12.1993 asti pitää yhteismarkkinoille soveltuvina edellyttäen, että Saksan liittotasavalta suostui tekemään 31.12.1995 mennessä todellisesti ja peruuttamattomasti 40 prosentin suuruisen nettovähennyksen 1.7.1990 olemassa olleesta 545 000 tasatun bruttotonnin kapasiteetista.

6 Direktiivin 92/68 johdanto-osan ensimmäisessä, toisessa ja kolmannessa perustelukappaleessa todetaan tämän osalta seuraavaa:

" — — laivanrakennusteollisuus on tärkeä entisen Saksan demokraattisen tasavallan rannikkoalueen rakenteelliselle kehitykselle;

— — näillä alueilla ne yhteisöön liitettäessä olemassa ollut laivanrakennusteollisuus on välittömän ja laajan rakenneuudistuksen tarpeessa tullakseen kilpailukykyiseksi; — — tuotantotuen yhteisen enimmäismäärän soveltaminen sellaisenaan ei anna mahdollisuutta tällaisiin toimenpiteisiin ja — — on siis otettava käyttöön erityinen siirtymäjärjestely, jotta näiden alueiden laivanrakennusteollisuus voi toimia sellaisen vaiheittain edistyvän rakenneuudistuksen aikana, jonka tarkoituksena on se, että kyseisellä alalla voidaan noudattaa yhteisössä sovellettavia valtion tukia koskevia sääntöjä;

— — kilpailutilanne aiheuttaa lisäksi sen, että kyseessä olevan alueen laivanrakennusalan on otettava huomattavalla tavalla osaa sen ylituotantokapasiteetin vähentämiseen, joka maailmanlaajuisesti tarkasteltuna estää palauttamasta laivanrakennusalalle tavanomaista markkinatilannetta — — ."

Asian tausta

7 Valituksenalaisen tuomion 4–14 kohdassa todetaan seuraavaa:

"4 Treuhandanstalt-niminen julkisoikeudellinen elin, jonka tehtävänä on entisen Saksan demokraattisen tasavallan yritysrakenteen uudistaminen, myi itäsaksalaisen Warnow Werft -telakan norjalaiselle Kvaerner-konsernille vuonna 1992. Kauppasopimuksessa, jonka Saksan liittotasavalta toimitti komissiolle, ostaja sitoutui rajoittamaan kyseisen telakan laivanrakennuskapasiteetin 85 000 tasattuun bruttotonniin vuodessa 31.12.2005 asti, ellei tätä yhteisön lainsäädännön mukaista rajoitusta lievennettäisi sitä ennen. Saksan liittotasavalta oli myöntänyt kantajalle nimenomaan 85 000 tasatun bruttotonnin suuruisen vuosikapasiteetin direktiivin 90/684/ETY 10 a artiklan 2 kohdan c alakohdan perusteella.

5 Komissio hyväksyi 3.3.1993, 17.1.1994, 20.2.1995, 18.10.1995 ja 11.12.1995 päivätyillä kirjeillä Saksan liittotasavallalle tiedoksi antamillaan päätöksillä (jäljempänä lupapäätökset) direktiivin 90/684/ETY ja 92/68/ETY mukaisesti Saksan liittotasavallan kyseiselle telakalle suunnittelemat

1 246,9 miljoonan Saksan markan (DEM) suuruiset tuet edellyttäen, että myönnettyä 85 000 tasatun bruttotonnin vuosikapasiteettia noudatettaisiin. Tuet hyväksyttiin seuraavan jakoperusteen mukaan:

N 692/D/91 — 3 päivänä maaliskuuta 1993 päivätty komission kirje (SG (93) D/4052)

— 45,5 miljoonaa DEM toimintatukea

— 82,4 miljoonaa DEM toimintatukea aikaisempien velkojen anteeksiannon muodossa

— 127,5 miljoonaa DEM investointitukea

— 27,0 miljoonaa DEM sulkemistukea;

N 692/J/91 — 17 päivänä tammikuuta 1994 päivätty komission kirje (SG (94) D/567)

— 617,1 miljoonaa DEM toimintatukea

N 1/95 — 20 päivänä helmikuuta 1995 päivätty komission kirje (SG (95) D/1818)

— 222,5 miljoonaa DEM investointitukea

N 637/95 — 18 päivänä lokakuuta 1995 päivätty komission kirje (SG (95) D/12821)

— 66,9 miljoonaa DEM investointitukea

N 797/95 — 11 päivänä joulukuuta 1995 päivätty komission kirje (SG (95) D/15969)

— 58,0 miljoonaa DEM investointitukea.

6 Vuonna 1997 kantajan tosiasiallinen tuotanto oli 93 862 tasattua bruttotonnia. Vuonna 1998 kantajan tosiasiallinen tuotanto oli 122 414 tasattua bruttotonnia.

7 Komissio ilmoitti Saksan liittotasavallalle 16.12.1998 päivätyllä kirjeellä päätöksestään aloittaa EY:n perustamissopimuksen [88] artiklan 2 kohdan mukainen menettely, koska se katsoi, että 85 000 tasatun bruttotonnin vuosikapasiteetti oli ylitetty vuonna 1998. Tämä kirje julkaistiin 16.2.1999 *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* (EYVL 1999, C 41, s. 23).

8 Saksan viranomaiset esittivät huomautuksensa 18.2.1999.

9 Komission edustajat sekä riippumaton asiantuntija vierailivat telakalla 14.1. ja 25.3.1999.

10 Komission päätöksessä *1999/675* — — määrätään seuraavaa:

'1 artikla

Saksan Kvaerner Warnow Werft GmbH:lle myöntämä 41,5 miljoonan euron (83,0 miljoonan DEM:n) suuruinen tuki ei sovellu yhteismarkkinoille EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdan nojalla.

2 artikla

1. Saksan on toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet 41,5 miljoonan euron (83,0 miljoonan DEM:n) suuruisen tuen perimiseksi takaisin tuensaajalta.

— —

3. Takaisinperittävään tukimäärään lisätään korot, jotka lasketaan tuen maksamispäivästä aina sen todelliseen takaisinmaksuun asti aluetukien avustusekvivalentin laskennassa käytetyn viitekoron perusteella.

— —'

11 Komissio ilmoitti Saksan liittotasavallalle 20.7.1999 päivätyllä kirjeellä päätöksestään aloittaa EY 88 artiklan 2 kohdan mukainen menettely, koska

se katsoi, että 85 000 tasatun bruttotonnin vuosikapasiteetti oli ylitetty myös vuonna 1997. Tämä kirje julkaistiin 28.8.1999 *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* (EYVL C 245, s. 24).

12 Saksan viranomaiset esittivät huomautuksensa 4.10.1999.

13 Komission päätöksessä 2000/336 — — määrätään seuraavaa:

'1 artikla

Saksan Kvaerner Warnow Werft GmbH:lle myöntämä 6,3 miljoonan euron (12,6 miljoonan DEM:n) suuruinen tuki ei sovellu yhteismarkkinoille EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdan nojalla.

2 artikla

1. Saksan on toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet 6,3 miljoonan euron (12,6 miljoonan DEM:n) suuruisen tuen perimiseksi takaisin tuensaajalta.

— —

3. Takaisinperittävään tukimäärään lisätään korot, jotka lasketaan tuen asettamisesta tuensaajan käyttöön aina tuen todelliseen takaisinmaksuun asti.

Korot perustuvat aluetukien avustusekvivalentin laskennassa käytettyyn viitekorkoon.

— — '

14 Komission päätöksessä 2000/416 — — määrätään seuraavaa:

'1 artikla

Kvaerner Warnow Werft GmbH (KWW) on vuonna 1999 noudattanut kapasiteettirajoitusta, jonka noudattaminen on valtiontuesta N 325/99 tehdyn, 5 päivänä elokuuta 1999 tiedoksi annetun päätöksen mukaan edellytys tuen soveltuvuudelle yhteismarkkinoille.

2 artikla

Muutetaan päätöksen 1999/675/EY 1 artiklaa seuraavasti:

'1 artikla

Saksan Kvaerner Warnow Werft GmbH:lle myöntämä 41,1 miljoonan euron (82,2 miljoonan DEM:n) suuruinen tuki ei sovellu yhteismarkkinoille EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdan nojalla.'

— — "

Kanne ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa

8 Kvaerner Warnow Werft GmH (jäljempänä KWW) nosti kanteet päätösten 1999/675 ja 2000/336 kumoamiseksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 11.10.1999 ja 18.5.2000 toimittamillaan kannekirjelmillä. Ensimmäisen näistä kanteista kirjattiin numerolla T-227/99 ja toinen numerolla T-134/00.

9 Sen jälkeen, kun asian käsittelyn aikana oli tehty päätös 2000/416, jolla muutettiin päätöstä 1999/675, KWW muutti 22.6.2000 päivätyllä erillisellä asiakirjalla kanneperusteitaan ja vaatimuksiaan asiassa T-227/99.

10 KWW esitti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa kahdeksan kumoamisperustetta, joista toinen ja kolmas koskivat tosiseikkoja koskevia virheitä ja oikeudellisia virheitä EY 87 ja EY 88 artiklan sekä direktiivin 90/684 soveltamisessa.

11 KWW väitti erityisesti, että lupapäätöksissä käytetyllä kapasiteettirajoituksen käsitteellä ei velvoiteta tosiasiallisen tuotannon rajoittamiseen, vaan ainoastaan erilaisten teknisten, tuotantovälineitä koskevien rajoitusten noudattamiseen. Näin ollen päätöksessä 1999/675, sellaisena kuin se on muutettuna päätöksellä 2000/416, ja päätöksessä 2000/336 (jäljempänä riidanalaiset päätökset) on tosiseikkoja koskevia ja oikeudellisia virheitä, koska näiden päätösten mukaan kyseistä käsitettä on tulkittava niin, että KWW:n tuotanto ei saa ylittää lupapäätöksissä vahvistettua 85 000:a tasattua bruttotonnia vuodessa.

Valituksenalainen tuomio

12 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin muistutti valituksenalaisen tuomion 91 kohdassa aluksi, että direktiivissä 90/684, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 92/68, ei määritellä kapasiteetin käsitettä ja että näin ollen komissiolla on tiettyä harkintavaltaa tätä käsitettä tulkitessaan. Se totesi heti alkuun kuitenkin, että sen sijaan, että KWW riitauttaisi komission harkintavaltaansa käyttäen tekemän tulkinnan, se moitti komissiota lähinnä siitä, että tämä on riidanalaisissa päätöksissä jättänyt huomiotta aikaisempien lupapäätöksiensä mukaisen kapasiteettirajoituksen käsitteen.

13 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi tämän osalta valituksenalaisen tuomion 92 kohdassa, että sen oli otettava huomioon sääntö, jonka mukaan yhteisöjen toimielinten on noudatettava periaatetta, jonka mukaan ne eivät saa jälkikäteen muuttaa toimiaan, jotta taataan niiden oikeussubjektien oikeusturva, joita toimet koskevat.

14 Se tarkasteli näin ollen asiaa kahdessa vaiheessa. Se kävi ensiksi läpi lupapäätöksiä koskevan oikeudellisen kehyksen. Se selvitti tämän jälkeen, onko komissio tulkinnut riidanalaisissa päätöksissä kapasiteettirajoituksen käsitettä suppeammin kuin lupapäätöksissä.

15 Lupapäätöksiä koskevan oikeudellisen kehyksen tarkastelun osalta valituksenalaisen tuomion 94–96 kohdassa todetaan seuraavaa:

> "94 Asiaa koskevista oikeussäännöistä, joihin lupapäätökset kuuluvat, on todettava, että direktiivin 90/684/ETY 10 a artiklan 2 kohdan c alakohdassa määritellyn kapasiteettivähennyksen ('Saksan hallitus

suostuu tekemään — — todellisesti ja peruuttamattomasti 40 prosentin suuruisen nettovähennyksen 1.7.1990 olemassa olleesta 545 000 tasatun bruttotonnin kapasiteetista'), johon kuuluu kantajalle asetettu 85 000 tasatun bruttotonnin kapasiteettirajoitus vuodessa — —, tarkoituksena on palauttaa laivanrakennusalalle tavanomainen markkinatilanne ja palauttaa entisen Saksan demokraattisen tasavallan telakoiden kilpailukyky vähentämällä ylituotantokapasiteettia.

95 Perustellakseen direktiivin 90/684/ETY uuden 10 a artiklan neuvosto toteaa direktiivin 92/68/ETY kolmannessa perustelukappaleessa, että 'kilpailutilanne aiheuttaa sen, että [entisen Saksan demokraattisen tasavallan] alueen laivanrakennusalan on otettava huomattavalla tavalla osaa sen ylituotantokapasiteetin vähentämiseen, joka maailmanlaajuisesti tarkasteltuna estää palauttamasta laivanrakennusalalle tavanomaista markkinatilannetta'.

96 Direktiivistä 90/684/ETY käy myös ilmi, että sen tavoitteena on Euroopan yhteisön alueen telakoiden rakenteellisen ylituotantokapasiteetin poistaminen, jotta telakat olisivat tehokkaampia ja kilpailukykyisempiä. Tämä tavoite on pääteltävissä muun muassa direktiivin 90/684/ETY — — 6 artiklasta — — sekä saman direktiivin kolmannesta, kuudennesta, kahdeksannesta ja yhdeksännestä perustelukappaleesta. Kolmannessa perustelukappaleessa todetaan, että 'vaikka laivanrakennusteollisuuden maailmanmarkkinat ovat merkittävästi parantuneet vuoden 1989 jälkeen, tyydyttävä tasapaino tarjonnan ja kysynnän välillä ei vieläkään ole toteutunut ja syntyneet hinnankorotukset eivät vielä riitä laajassa yhteydessä palauttamaan alalle tavanomaista markkinatilannetta — — '. Kuudennen perustelukappaleen mukaan '[laivanrakennusalan tärkeimpien maiden välillä tehtävän sopimuksen] on taattava telakoiden rehellinen kilpailu kansainvälisellä tasolla poistamalla tasapuolisesti ja kannattavalla tavalla kaikki esteet, jotka haittaavat tavanomaisia kilpailuolosuhteita — — '. Kahdeksannen perustelukappaleen mukaan 'kilpailukykyisellä laivanrakennusteollisuudella on keskeinen merkitys yhteisölle — — '. Yhdeksännessä perustelukappaleessa todetaan lopuksi, että 'on noudatettava ankaraa ja valikoivaa tukipolitiikkaa nykyisen, kehittynyttä teknologiaa käyttävien laivojen rakentamisen suuntauksen tukemiseksi ja rehellisten ja yhtenäisten kilpailuolosuhteiden luomiseksi yhteisössä — — '."

16 Lupapäätösten tulkinnan osalta valituksenalaisen tuomion 97–104 kohdassa todetaan seuraavaa:

"97 Tämän jälkeen on todettava, että ylituotantokapasiteetin vähentäminen siten, että otetaan käyttöön kapasiteettirajoitus, varmistetaan lähinnä asettamalla teknisiä rajoituksia, joita kutsutaan yleisesti teknisiksi pullonkauloiksi. Tämä ilmenee selkeästi lupapäätöksistä — — .

98 Ensinnäkin komissio toteaa 3.3.1993 päivätyssä kirjeessään, joka sisältää ensimmäisen lupapäätöksen, että 'vaikka komission toimeksiannosta laaditun riippumattoman asiantuntijalausunnon mukaan [Warnow Werft -telakan] rakennuskapasiteetti tuskin ylittää 85 000 tasattua bruttotonnia – toisin sanoen osuutta, jonka Saksan hallitus sille myönsi itäsaksalaisille telakoille hyväksytystä 327 000 tasatun bruttotonnin kokonaiskapasiteetista –, investointiohjelman aikana on suoritettava valvontaa sen varmistamiseksi, että kapasiteettia todella vähennetään. Tämän vähentämisen edellytyksenä on, että investoinnit toteutetaan konsulttiyritykselle esitettyjen suunnitelmien ja hankkeiden mukaisesti. Kvaerner on vahvistanut, että telakkaa uudistettaessa on otettava huomioon seuraavat rajoitukset:

— Uutta teräksen leikkaamiseen käytettävää hallia ei muuteta, ellei uusi alusten laitojen valmistamiseen käytettävä kone (mechanical edge preparation machine; jyrsinkoneen tyyppinen laite) tätä edellytä.

— Työpaikkojen määrä on vakiinnutettava suurikokoisten tasaisten elementtien valmistuslinjalla kahdeksaan ja kaksoispohjien valmistuslinjalla kuuteen konsulttiyrityksen selonteossa EECI:0001A esitettyjen suunnitelmien mukaisesti.

— Näitä valmistuslinjoja ei saa pidentää, paitsi jos 600 tonnin kokoisille suurille yksiköille tarkoitetun hallin (superunitshop) pinta-alaa pienennetään vastaavasti. Tätä sääntöä voidaan soveltaa myös toisin päin: toisin sanoen jos suurikokoisten tasaisten elementtien tai kaksoispohjien valmistuslinjojen kapasiteettia ja näin ollen myös niiden käyttämää pinta-alaa pienennetään, suurille yksiköille tarkoitetun hallin pinta-alaa voidaan kasvattaa samassa suhteessa.

— Profiloitujen elementtien valmistuslinjalla (curved panel line, profiloidut leikkaukset) olevien työpaikkojen määrä on rajoitettava kuuteen konsulttiyrityksen selonteossa EECI:0001A esitettyjen suunnitelmien mukaisesti.

— Pienikokoisten tasaisten elementtien valmistuslinjalla (small panel line) olevien työpaikkojen määrä on vakiinnutettava enintään kolmeen konsulttiyrityksen selonteon EECI:0001A mukaisesti.

— Telakan yläpuolelle voidaan pystyttää ainoastaan yksi nostokyvyltään 600 tonnin nosturi. Laiturinosturit (joiden määräksi on suunniteltu kahta) ovat ulokenostureita, joiden nostokyky on 50 tonnia.'

99 Tästä luettelosta ilmenee, että tavoitteeksi asetettu kapasiteetin todellinen vähentäminen piti saavuttaa lähinnä noudattamalla telakan tuotantovälineitä koskevia erilaisia teknisiä rajoituksia.

100 Komission 17.1.1994 päivätty kirje, joka sisältää toisen lupapäätöksen, on samansuuntainen. Komissio toteaa siinä, että 'kapasiteettirajoitus riippuu investoinneista, jotka toteutetaan konsultille esitettyjen suunnitelmien ja hankkeiden mukaisesti, joihin kuuluu muun muassa vuotuiselle teräksenkulutukselle asetetun 73 000 tasatun bruttotonnin enimmäismäärän noudattaminen, ja konsultin selonteossa asetettujen rajoitusten mukaisesti'. Samassa kirjeessä oleva selitys, jossa todetaan, että 'jos kapasiteettirajoituksia rikotaan, komission on vaadittava koko tukimäärän takaisinmaksua', ja erityisesti tässä lauseessa käytetty monikko (kapasiteettirajoituksia) tukevat myös sitä, että vuotuinen 85 000 tasatun bruttotonnin kapasiteettirajoitus perustui erilaisiin täsmennettyihin teknisiin rajoituksiin.

101 Tässä yhteydessä on lisäksi todettava, että jos komissio olisi tuet hyväksyessään todella halunnut asettaa kantajalle tosiasiallista tuotantoa koskevan vuotuisen ylärajan, se olisi voinut osoittaa tämän riittävällä tavalla käyttämällä sanaa tuotantorajoitus tai täsmentämällä, että kapasiteettirajoitus viittasi tässä yhteydessä optimaalisissa olosuhteissa toteutettavissa olevaan enimmäistuotantoon. Kun tällaisia täsmennyksiä ei kuitenkaan tehty, kantajaa ei voida syyttää vuotuisen 85 000 tasatun bruttotonnin kapasiteettirajoituksen rikkomisesta ottaen huomioon, että asianosaiset ovat yhtä mieltä siitä, että kantaja noudatti koko tarkasteluajanjakson ajan kaikkia teknisiä rajoituksia.

102 Lupapäätökset eivät kuitenkaan sisällä edellä mainitun kaltaista täsmennystä. Varsinkaan se, että vuotuisina tasattuina bruttotonneina ilmaistu kapasiteettirajoitus tarkoittaa tosiasiallista tuotantoa koskevaa rajoitusta, ei ole pääteltävissä seuraavista, 20.2. (kolmas lupapäätös), 18.10. (neljäs lupapäätös) ja 11.12.1995 (viides lupapäätös) päivättyihin kirjeisiin sisältyvistä virkkeistä: 'Kaiken lisäksi ensimmäisestä komissiolle toimitetusta tuotantoa koskevasta seurantakertomuksesta ilmenee, että kapasiteettirajoitusten noudattamista on valvottava tuotannon suunnitteluvaiheessa ja itse tuotantovaiheessa'; 'komissiolle tähän mennessä toimitettujen kahden tuotantoa koskevan valvontakertomuksen perusteella valvonta on ilmeisen välttämätöntä sen takaamiseksi, että hyväksyttyä enimmäiskapasiteettia noudatetaan tuotannon suunnittelu-

vaiheessa ja tosiasiallisessa tuotannossa'; 'komissiolle tähän mennessä toimitettujen tuotantoa koskevien valvontakertomusten mukaan valvonta on välttämätöntä sen takaamiseksi, että enimmäiskapasiteettia noudatetaan tosiasiallisessa tuotannossa ja tuotantoa suunniteltaessa'. Näistä toteamuksista ilmenee ainoastaan se, että kantajan on suunnitteluvaiheessa ja tosiasiallisessa tuotannossa noudatettava teknisiä kapasiteettirajoituksia. Jos kantaja esimerkiksi saa kaksi tilausta, joiden vuoksi sen tuotanto tiettynä vuonna ylittää 85 000 tasattua bruttotonnia, se voi vapaasti ottaa nämä tilaukset vastaan ja toteuttaa ne tämän vuoden aikana, jos se pystyy tekemään tämän kaikkia asetettuja teknisiä kapasiteettirajoituksia noudattaen (joihin kuuluvat esimerkiksi edellä 98 kohdassa mainitut rajoitukset, jotka koskevat muun muassa profiloitujen elementtien valmistuslinjalla olevien työpaikkojen sallittua määrää ja yhtä ainoaa telakan yläpuolella olevaa nostokyvyltään 600 tonnin nosturia).

103 Tietyt lauseet näissä kirjeissä osoittavat selvästi, että vuotuisen 85 000 tasatun bruttotonnin kapasiteettirajoituksen noudattaminen rinnastetaan niissä tuotantovälineitä koskevien teknisten rajoitusten noudattamiseen. Niinpä komissio toteaa 20.2.1995 päivätyssä kirjeessään (kolmas lupapäätös), että 'investointisuunnitelmaa toteutettaessa on valvottava laivanrakennusteollisuudessa sovellettavan kapasiteettirajoituksen noudattamista. Tämä voidaan taata ainoastaan siinä tapauksessa, että konsulttiyrityksen hyväksymää investointisuunnitelmaa noudatetaan tarkasti; tämä koskee erityisesti enintään 73 000 tonnin suuruista hyväksyttyä teräksenkulutusta, kaksoisrunkojen kokoonpanoon käytettävää laitteistoa ja tasaisten elementtien valmistamiseen käytettävää kahta laitteistoa. Saksan hallitus on vakuuttanut, että telakka noudattaa kapasiteettirajoitusta'. Komissio toteaa lähes samoin sanoin 18.10. (neljäs lupapäätös) ja 11.12.1995 (viides lupapäätös) päivätyissä kirjeissään, että kaksoisrunkojen kokoonpanoon ja suurikokoisten tasaisten elementtien valmistamiseen käytettävät laitteistot rajoittavat telakan teräksenmuuntokapasiteettia ja supistavat juuri siksi tämän telakan tuotantokapasiteetin 85 000 tasattuun bruttotonniin vuodessa. Komissio lisää kahdessa kirjeessään, että niin kauan kuin tämä kapasiteettirajoitus on voimassa, on välttämätöntä, että telakan rakennetta ei muuteta ja että ne vaihtoehtoiset laitteistot, joita ei vielä ole asennettu, täyttävät laatuvaatimukset, joista telakka on pyytänyt teknisen konsultin lausunnon.

104 Direktiiveistä 90/684/ETY ja 92/68/ETY ja lupapäätöksistä käy näin ollen yhdenmukaisesti ilmi, että komission hallintokäytännön mukaisesti, jota kantajan viittaamassa toisessa asiassa noudatettiin (em. asia Skibsværftsforeningen ym. v. komissio, tuomion 177 kohta), lupapäätöksissä asetettu kapasiteettirajoitus vastaa tavanomaisissa suotuisissa olosuhteissa toteutettavissa olevaa tuotantoa käytettävissä olevat tuotantovälineet huomioon ottaen. Kantajan oli näin ollen laivanrakennustilauksia hyväksyessään ja toteuttaessaan noudatettava tuotantovälineitään koskevia teknisiä rajoituksia, jotka oli laskettu ja määritelty siten, että tavanomaisissa suotuisissa olosuhteissa telakka ei tuottaisi enemmän kuin 85 000 tasattua bruttotonnia vuodessa. Lupapäätöksissä ei kuitenkaan kielletty kantajaa tuottamasta erityisen suotuisissa olosuhteissa, jotka voivat johtua tavanomaista nopeammin toteutettavissa olevien tilausten saamisesta, enemmän kuin 85 000 tasattua bruttotonnia vuodessa, vaan niissä tyydyttiin edellyttämään erityisesti lupapäätöksissä mainittujen teknisten rajoitusten noudattamista, joihin kuuluivat esimerkiksi profiloitujen elementtien valmistuslinjalla työskentelevien henkilöiden määrän rajoittaminen kuuteen ja pienikokoisten tasaisten elementtien valmistuslinjalla työskentelevien henkilöiden määrän rajoittaminen kolmeen."

17 Tämän näkemyksen tueksi ja sen täydentämiseksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin mainitsi useita tuomioita valituksenalaisen tuomion 105 ja 106 kohdassa:

"105 Yhteisöjen tuomioistuin ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ovat lisäksi jo todenneet, että vaikka rakennuskapasiteetti – tässä tapauksessa 85 000 tasattua bruttotonnia vuodessa — — on perusluonteeltaan tuotantoa koskeva kapasiteetti, tämä käsite ei kuitenkaan ole identtinen tosiasiallisen tuotannon (em. asia Alpha Steel v. komissio, tuomion 22 kohta; yhdistetyt asiat 311/81 ja 30/82, Klöckner-Werke v. komissio, tuomio 11.5.1983, Kok. 1983, s. 1549, 23 kohta ja yhdistetyt asiat T-164/96, T-165/96, T-166/96, T-167/96, T-122/97 ja T-130/97, Moccia Irme ym. v. komissio, tuomio 12.5.1999, Kok. 1999, s. II-1477,

138 kohta) tai optimaalisissa olosuhteissa toteutettavissa olevan enimmäistuotannon käsitteen kanssa (em. asia Skibsværftsforeningen ym. v. komissio, tuomion 174 kohta).

106 Tämän oikeuskäytännön perusteella kapasiteettirajoitus voi koskea, kuten tässä asiassa käsiteltävien lupapäätösten sanamuodosta ilmenee, 'tavanomaisissa suotuisissa olosuhteissa toteutettavissa olevaa tuotantoa käytettävissä olevat tuotantovälineet huomioon ottaen' eikä tosiasiallista enimmäistuotantoa, jota ei voida ylittää edes erityisen suotuisissa olosuhteissa. Tämän osalta komission väite, jonka mukaan kantajalle asetettu kapasiteettirajoitus, vaikka se koskeekin 'tavanomaisissa suotuisissa olosuhteissa toteutettavissa olevaa tuotantoa käytettävissä olevat tuotantovälineet huomioon ottaen', tarkoittaa kuitenkin tosiasiallista enimmäistuotantoa, jota ei voida missään tilanteessa ylittää — —, ei ole vakuuttava. Jos kapasiteettirajoituksella viitataan tavanomaisissa suotuisissa olosuhteissa toteutettavissa olevaan tuotantoon, tämä määritelmä tarkoittaa, että raja-arvon osoittama määrä voidaan ylittää optimaalisissa olosuhteissa. Toisin kuin komissio väittää, tämä toteamus ei ole direktiivin 90/684/ETY tavoitteen vastainen. Kyseinen tavoite, joka on ylituotantokapasiteetin vähentäminen, saavutetaan supistamalla tuotantovälineiden tasolla kantajan kapasiteettia sellaisella tavalla, että tavanomaisissa olosuhteissa vuotuinen 85 000 tasatun bruttotonnin määrä ei ylity."

18 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tukeutui valituksenalaisen tuomion 107–109 kohdassa KWW:n esittämiin asiakirjoihin:

"107 On todettava lopuksi, että useat kantajan esittämistä asiakirjoista tukevat näkemystä, jonka mukaan kantajalle asetettu kapasiteettirajoitus koskee tavanomaisissa suotuisissa olosuhteissa toteutettavissa olevaa tuotantoa käytettävissä olevat tuotantovälineet huomioon ottaen.

108 Niinpä 1.6.1993 pidetyn entisen Saksan demokraattisen tasavallan telakoiden yksityistämistä käsitelleen kokouksen pöytäkirjassa todetaan seuraavaa:

'The Danish, Italian and UK delegates were expressing their worry that the actual production would exceed the assigned capacity after the investments would be implemented. The Commission was confident that future production would not exceed the agreed capacity limits because of the technical bottlenecks in the investment plans, because of the present and future monitoring of the investment plans together with the contractual capacity limits in the privatisation contracts, because of the German Government's undertaking to respect the limits and because all aid payments are conditional on respect of the capacity limits.'

('Tanskan, Italian ja Yhdistyneen kuningaskunnan edustajat olivat huolestuneita siitä, että tosiasiallinen tuotanto saattaisi ylittää osoitetun kapasiteetin investointien toteuttamisen jälkeen. Komissio oli kuitenkin luottavainen sen suhteen, että tuleva tuotanto ei ylittäisi hyväksyttyjä kapasiteettirajoja, koska investointisuunnitelmiin sisältyi teknisiä pullonkauloja, koska investointisuunnitelmia seurattiin nyt ja tulevaisuudessa ja yksityistämissopimuksiin sisältyi kapasiteettirajoituksia, koska Saksan hallitus oli sitoutunut noudattamaan rajoituksia ja koska kaikki tukimaksut edellyttivät kapasiteettirajoitusten noudattamista.')

On todettava, että tämä Tanskan, Italian ja Yhdistyneen kuningaskunnan valtuuskuntien ja komission käymä keskustelu ei ole mielekäs, jos vuotuinen 85 000 tasatun bruttotonnin kapasiteettirajoitus on ymmärrettävä tosiasiallisen tuotannon ehdottomana rajana. Tällaisessa tapauksessa olisi riittänyt, että komissio olisi todennut, että vuotuinen 85 000 tasatun bruttotonnin raja on tosiasiallisen tuotannon yläraja, ja että se olisi näin ollen yksinkertaisesti kieltänyt kantajaa tuottamasta tämän ylärajan ylittäviä määriä. Komission tämän kokouksen aikana omaksuma kanta osoittaa kuitenkin päinvastoin, että tämän luottamus siihen, että tuleva tuotanto olisi joko 85 000 tasattua bruttotonnia vuodessa tai tätä vähemmän, perustui ainoastaan laskelmaan, jonka mukaan kantajan tuotantovälineitä koskevat tekniset rajoitukset estäisivät tavallisesti kantajaa tuottamasta vuodessa enemmän kuin tämän tonnimäärän.

109 Komission entisen Saksan demokraattisen tasavallan telakoiden yksityistämisen valvontaa koskevasta kertomuksesta, joka on 6.5.1993 päivätyn,

Saksan liittotasavallan pysyvään edustustoon lähetetyn kirjeen liitteenä, ilmenee myös, että komissio katsoi kapasiteettirajoituksen tarkoittavan asetettuja teknisiä rajoituksia:

' — — investointisuunnitelmissa olevilla merkittävillä teknisillä rajoituksilla taataan jokaiselle telakalle vahvistetut kapasiteettirajoitukset, vaikka vaikuttaakin siltä, että investointien toteuttamista on yhä tärkeää valvoa yksityiskohtaisesti. Pääasialliset pullonkaulat ja edellytykset, joilla taataan kapasiteettirajoitus — — .'"

19 Valituksenalaisen tuomion 110 ja 111 kohdassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi lopuksi seuraavaa:

"110 Kaikesta edellä esitetystä seuraa, että kantaja on osoittanut asianmukaisesti, että komissio on tehnyt ilmeisen arviointivirheen rinnastaessaan riidanalaisissa päätöksissä, toisin kuin lupapäätöksissä, kapasiteettirajoituksen käsitteen tosiasiallisen tuotannon rajoitukseen. Ottaen huomioon, että komissio perusti riidanalaiset päätökset yksinomaan siihen, että kantajan tosiasiallinen tuotanto oli ensin vuonna 1997 ja sitten vuonna 1998 yli 85 000 tasattua bruttotonnia (ks. tämän osalta päätöksen 1999/675/ETY 60 ja 108 perustelukappale ja päätöksen 2000/336/EY 47 ja 84 perustelukappale), edellä todettu arviointivirhe koskee kyseisten päätösten päätösosia kokonaisuudessaan.

111 Tämän osalta on todettava, että riidanalaisten päätösten ainoana perusteluna on se, että tosiasiallinen tuotanto oli yli 85 000 tasattua bruttotonnia vuodessa. Komissio ei ole tutkinut, johtuiko kyseisten vuosien aikana tapahtunut ylituotanto siitä, että lupapäätöksissä asetettuja rajoittavia edellytyksiä ei noudatettu, eikä se ole näin myöskään väittänyt."

20 Näin ollen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumosi riidanalaiset päätökset.

Asianosaisten vaatimukset

21 Komissio vaatii valituksessaan edellä mainitun tuomion kumoamista ja asian siirtämistä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen käsiteltäväksi.

22 KWW vaatii valituksen hylkäämistä ja komission velvoittamista korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Suullisen käsittelyn uudelleen aloittamista koskeva pyyntö

23 KWW pyysi yhteisöjen tuomioistuimeen 23.1.2004 toimittamallaan asiakirjalla yhteisöjen tuomioistuinta määräämään suullisen käsittelyn aloittamisesta uudelleen työjärjestyksen 61 ja 118 artiklan mukaisesti.

24 Se väittää tämän pyyntönsä tueksi, että jos yhteisöjen tuomioistuin noudattaa julkisasiamiehen ratkaisuehdotusta, sen on poikettava periaatteesta, joka vahvistettiin yhdistetyissä asioissa C-57/00 P ja C-61/00 P, Freistaat Sachsen ym. vastaan komissio, 30.9.2003 annetussa tuomiossa (Kok. 2003, s. I-9975) ja

jonka mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämä tulkinta komission päätöksestä on tosiseikkoja koskeva arviointi eikä oikeuskysymys, minkä vuoksi siitä ei voida valittaa.

25 Tämän osalta on muistutettava, että yhteisöjen tuomioistuin voi omasta aloitteestaan tai julkisasiamiehen ehdotuksesta tai myös asianosaisten pyynnöstä määrätä työjärjestyksensä 61 artiklan mukaan suullisen käsittelyn aloitettavaksi uudelleen, jos se katsoo, että sillä ei ole riittävästi tietoa asiasta tai että asia olisi ratkaistava sellaisen väitteen perusteella, josta asianosaiset eivät ole keskustelleet (ks. asia C-17/98, Emesa Sugar, määräys 4.2.2000, Kok. 2000, s. I-665, 18 kohta; asia C-309/99, Wouters ym., tuomio 19.2.2002, Kok. 2002, s. I-1577, 42 kohta; asia C-209/01, Schilling ja Fleck-Schilling, tuomio 13.11.2003, Kok. 2003, s. I-13389, 19 kohta ja asia C-147/02, Alabaster, tuomio 30.3.2004, Kok. 2004, s. I-3101, 35 kohta).

26 Tässä asiassa yhteisöjen tuomioistuin kuitenkin katsoo julkisasiamiestä kuultuaan, että sillä on käytössään kaikki seikat, jotka ovat tarpeen tässä asiassa esitettyihin kysymyksiin vastaamiseksi, ja että näistä seikoista on keskusteltu yhteisöjen tuomioistuimessa. Suullisen käsittelyn uudelleen aloittamista koskeva pyyntö on näin ollen hylättävä.

Valitus

Asianosaisten lausumat

27 Komissio väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on arvioinut puutteellisesti lupapäätöksiä koskevaa oikeudellista kehystä ja että se on tulkinnut päätöksiä virheellisesti, minkä vuoksi valituksenalaisessa tuomiossa on tehty

oikeudellinen virhe. Sen mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi yhteisön oikeuden vastaisesti, että kapasiteettirajoitusta koskeva edellytys, jonka noudattamista Saksan liittotasavallalle annetut luvat myöntää tukia KWW:lle edellyttivät, viittaa yksinomaan tuotantovälineiden tekniseen kapasiteettiin eikä kyseessä olevan telakan tosiasialliseen tuotantoon.

28 Komissio moittii ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta ensinnäkin siitä, että se määritteli valituksenalaisen tuomion 94–96 kohdassa virheellisesti lupapäätöksiä koskevan oikeudellisen kehyksen. Sen mukaan direktiivin 90/684 10 a artiklan 2 kohdan c alakohta, joka koskee Saksan liittotasavallan antamaa lupausta tehdä 31.12.1995 mennessä todellisesti ja peruuttamattomasti 40 prosentin suuruinen nettovähennys 1.7.1990 olemassa olleesta 545 000 tasatun bruttotonnin kapasiteetista, on oikeudellisesti sitova. Tällä säännöksellä on sen mukaan kaksi tavoitetta. Sillä pyritään sekä yhteisön laivanrakennusteollisuuden ylikapasiteetin vähentämiseen että sen kilpailun vääristymisen kompensointiin, joita huomattavien tukien maksaminen Itä-Saksan telakoille aiheuttaa. Vaikka ensimmäinen näistä tavoitteista voidaan saavuttaa tuotantovälineiden teknistä kapasiteettia rajoittamalla, jälkimmäinen on kuitenkin saavutettavissa ainoastaan telakoiden tosiasiallista tuotantoa rajoittamalla.

29 Komissio moittii seuraavaksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta siitä, että se tulkitsi valituksenalaisen tuomion 97–104 kohdassa kapasiteettirajoituksen käsitettä tukeutuen yksinomaan ensimmäiseen ja toiseen lupapäätökseen, vaikka viidestä lupapäätöksestä yhdessä tarkasteltuina ilmenee, että tämä käsite koskee sekä kyseessä olevan telakan tuotantovälineiden että sen tosiasiallisen tuotannon rajoittamista. Toisin kuin muilla aloilla laivanrakennusalalla ei sen mukaan ole "tuotantovälineiden teknistä pullonkaulaa", jolla tuotantoa voitaisiin säädellä pelkällä kapasiteetin vähentämisellä. Tämän vuoksi lupapäätöksissä piti sen mukaan tuotantovälineiden teknisten rajoitusten lisäksi määrätä myös tosiasiallisen tuotannon rajoittamisesta. Vaikka kahdessa ensimmäisessä lupapäätöksessä, jotka koskivat yksinomaan investointivaihetta, ei tarvinnutkaan korostaa erikseen tätä tosiasiallisen tuotannon rajoittamista, tähän rajoitukseen piti kiinnittää erityistä huomiota kolmannessa, neljännessä ja viidennessä päätöksessä, jotka

koskevat 1.1.1996 alkanutta tuotantovaihetta. Komissio toteaa, että näissä kolmessa jälkimmäisessä päätöksessä on valvontalauseke, jonka mukaan valvonta on tarpeen "sen takaamiseksi, että enimmäiskapasiteettia noudatetaan tosiasiallisessa tuotannossa ja tuotantoa suunniteltaessa", vastaajan käyttöön ottamista teknisistä rajoituksista huolimatta. Se katsoo, että tämä lauseke menettäisi täysin merkityksensä, jos se olisi tulkittava ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tavoin eli siten, että teknisiä rajoituksia oli myös noudatettava tuotantovaiheessa.

30 Komissio moittii lopuksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta siitä, että se tulkitsi valituksenalaisen tuomion 105–109 kohdassa virheellisesti oikeuskäytäntöä ja asiakirja-aineistoa. Toisin kuin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, näiden perusteella ei nimittäin voida todeta, että kapasiteettirajoitus koski yksinomaan telakoiden teknisiä tuotantovälineitä.

31 KWW, joka väittää, että valitus on jätettävä osittain tutkimatta, katsoo, ettei ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tulkinnut virheellisesti direktiivin 90/684 tavoitteita. Kyseisessä direktiivissä ei vahvisteta minkäänlaista tuotannonrajoitusta. Sen 10 a artiklan 2 kohdan c alakohdassa pyritään palauttamaan tavanomainen markkinatilanne ja entisen Saksan demokraattisen tasavallan telakoiden kilpailukyky ylituotantokapasiteettia vähentämällä. Tukiin liittyvä kilpailun vääristyminen korjataan tällä vähennyksellä, joka perustuu telakoille asetettuihin teknisiin kapasiteettirajoituksiin.

32 Direktiivin 90/684 sanamuotoa, syntyhistoriaa, rakennetta, merkitystä ja tarkoitusta perusteellisesti analysoimalla käy ilmi, että lupapäätöksissä käytettyä kapasiteettirajoituksen käsitettä ei voida rinnastaa tuotannonrajoitukseen.

Komissio on lisäksi aikaisemmassa päätöskäytännössään, joka selostetaan rakenneuudistukseen myönnettävästä valtiontuesta annetuissa suuntaviivoissa, hyväksynyt sellaisen kapasiteettirajoituksen tulkinnan, joka ei koske tosiasiallista tuotantoa. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin, joka tarkasteli perusteellisesti viiden lupapäätöksen välistä loogista yhteyttä, katsoi KWW:n mukaan perustellusti, että asetettua kapasiteettirajoitusta ei voida pitää tällaisena tosiasiallisen tuotannon rajoituksena. Tämänkaltainen rajoitus olisi lisäksi voitu asettaa vasta EY 88 artiklan 2 kohdan mukaisen virallisen tutkintamenettelyn jälkeen.

33 KWW:n mukaan kolmessa jälkimmäisessä päätöksessä mainittu tuotannon valvonta on yksinomaan keino, jolla pyritään varmistamaan kapasiteettirajoituksen noudattaminen. Sen avulla voidaan todeta mahdolliset teknisten rajoitusten sivuuttamiset, kuten asianosaisten menettelyn yhteydessä toimittamista asiakirjoista ilmenee. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin siis tulkitsi kapasiteettirajoituksen käsitettä oikeuskäytännön mukaisesti (em. asia Skibsværftsforeningen ym. v. komissio, tuomion 174 kohta).

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

34 Ensiksi on muistutettava, että komissio antoi viidellä lupapäätöksellä direktiivien 90/684 ja 92/68 mukaisesti luvan tukiin, jotka Saksan liittotasavalta suunnitteli myöntävänsä KWW:lle ja joiden yhteismäärä oli 1 246,9 miljoonaa DEM, edellyttäen, että vuotuisen 85 000 tasatun bruttotonnin kapasiteettirajoitusta noudatettiin. Tämä raja vastasi sitä osaa tasatusta bruttotonnimäärästä, jonka Saksan liittotasavalta oli myöntänyt kyseessä olevalle telakalle direktiivin 90/684 10 a artiklan 2 kohdan c alakohdan mukaisesti. Tämän säännöksen mukaan entisen Saksan demokraattisen tasavallan alueella 1.7.1990 toimineiden

telakoiden laivanrakennukseen ja -muuntotoimintaan myönnettyjä toimintatukia voitiin 31.12.1993 asti pitää yhteismarkkinoille soveltuvina edellyttäen, että Saksan liittotasavalta suostui tekemään 31.12.1995 mennessä todellisesti ja peruuttamattomasti 40 prosentin suuruisen nettovähennyksen 1.7.1990 olemassa olleesta 545 000 tasatun bruttotonnin kapasiteetista.

35 On lisäksi kiistatonta, että vuosina 1997 ja 1998, joita riidanalaiset päätökset koskevat, telakan tuotantovälineille asetettuja rajoituksia ei ylitetty ja että komissio otti huomioon yksinomaan sen tosiasiallisen tuotannon kyseisten päätösten perustelemiseksi.

36 Tässä tilanteessa yhteisöjen tuomioistuimen on yksinomaan varmistettava, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei tehnyt oikeudellista virhettä katsoessaan, että lupapäätöksiä, joissa vahvistetaan kapasiteettirajoitus, ei voida tulkita siten, että niihin sisältyy tosiasiallista tuotantoa koskeva edellytys.

37 Tämän osalta on todettava yhtäältä, että direktiivissä 90/684 ja direktiivissä 92/68 ei ole kapasiteetin käsitteen eikä kapasiteettirajoituksen määritelmää. Yrityksen tosiasiallinen tuotanto on toisaalta tuotantokapasiteetista erillinen käsite (ks. vastaavasti asia 244/81, Klöckner-Werke v. komissio, tuomio 11.5.1983, Kok. 1983, s. 1451, 22 ja 23 kohta).

38 Perustellakseen direktiivin 90/684 uuden 10 a artiklan neuvosto toki toteaa direktiivin 92/68 kolmannessa perustelukappaleessa, että kilpailutilanne aiheuttaa

sen, että entisen Saksan demokraattisen tasavallan alueen laivanrakennusalan on otettava huomattavalla tavalla osaa sen ylituotantokapasiteetin vähentämiseen, joka maailmanlaajuisesti tarkasteltuna estää palauttamasta laivanrakennusalalle tavanomaista markkinatilannetta. Tästä ylituotantokapasiteetin vähentämistä koskevasta tavoitteesta, joka koskee tuotantovälineitä, joita telakat voivat käyttää, eikä niiden varsinaista tuotantoa, ei kuitenkaan voida päätellä, että näiden direktiivien perusteella tehdyissä päätöksissä vahvistettu kapasiteettirajoitus merkitsisi itsessään tuotannon rajoittamista.

39 Kuten komissio esittää, voidaan lisäksi myöntää, että kun yhteisön lainsäätäjä asetti Saksan liittotasavallalle "todellisesti ja peruuttamattomasti 40 prosentin suuruisen nettovähennyksen 1.7.1990 olemassa olleesta 545 000 tasatun bruttotonnin kapasiteetista", se pyrki saamaan vastikkeen uusien osavaltioiden telakoille myönnetyille merkittäville valtiontuille rehellisten ja yhtenäisten kilpailuolosuhteiden luomiseksi yhteisössä, kuten direktiivin 90/684 johdantoosan yhdeksännessä perustelukappaleessa todetaan. Tukien ansiosta telakat saattoivat hankkia nopeasti tehokkaita teknisiä tuotantovälineitä, mikä mahdollisti huomattavan tuotannon. Tämä tuotantotaso saattoi aiheuttaa huomattavaa kilpailun vääristymistä muille telakoille, jotka olivat kyenneet saavuttamaan tämän tuotantotason vasta pitkän ajanjakson päättyessä ja omin varoin. Direktiivin 90/684 10 a artiklassa tai missään muussakaan sen säännöksessä ei kuitenkaan säädetä, että uusien osavaltioiden alueilla toimivien telakoiden kokonaiskapasiteetista täten edellytetty vähennys olisi oltava kunkin näiden telakoiden tosiasiallista tuotantoa koskevan rajoituksen muodossa.

40 Yhteisön lainsäätäjä on näin ollen jättänyt vahvistamatta itse kyseisessä direktiivissä seikat, joiden perusteella voidaan määritellä, mitä telakoiden kapasiteetin käsite kattaa, sekä keinot, joilla voidaan saavuttaa niiden ylituotantokapasiteetin vähentämistavoite. Komissiolla oli näin ollen tiettyä harkintavaltaa sellaisten edellytysten vahvistamiseksi, joita suunniteltujen tukien

on noudatettava, jotta ne ovat yhteismarkkinoille soveltuvia telakoiden hyväksi direktiivillä 90/684 käyttöön otetussa poikkeusjärjestelmässä, ja jotta niillä ei kyseenalaisteta kyseisen direktiivin 10 a artiklassa vahvistettua tavoitetta.

41 Jopa olettaen, että komissio saattoi käytettävissään olevan harkintavallan puitteissa katsoa, että direktiivin 90/684 10 a artiklan 2 kohdan c alakohdassa vahvistetun vaatimuksen noudattaminen edellyttää sitä, että tuen myöntäminen riippuu paitsi siitä, että telakan tekninen kapasiteetti ei ylitä 85 000 tasattua bruttotonnia vuodessa, myös sitä, että niin ikään sen tosiasiallinen tuotanto ei ylitä tätä määrää, sen olisi pitänyt täsmentää tämä selvästi ja yksiselitteisesti lupapäätöksissään.

42 On yhtäältä kiistatonta, että yhdessäkään viidestä lupapäätöksestä ei maininta nimenomaisesti, että 85 000 tasatun bruttotonnin kapasiteettirajoitus on tosiasiallisen tuotannon vuotuinen enimmäismäärä.

43 Komissio ei toisaalta kiistä sitä, että sen kahdessa ensimmäisessä lupapäätöksessä on yksinomaan KWW:lle asetettuja teknisiä rajoituksia koskevia edellytyksiä, kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi valituksenalaisen tuomion 97–100 ja 103 kohdassa ja kuten julkisasiamies totesi ratkaisuehdotuksensa 51 kohdassa.

44 Kolmannen, neljännen ja viidennen lupapäätöksen osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin saattoi lopuksi oikeudellista virhettä tekemättä todeta valituksenalaisen tuomion 102 kohdassa, että tässä kohdassa mainituista

kyseisten päätösten kohdista ei voida päätellä, että tasattuina bruttotonneina ilmaistu vuosiraja olisi tulkittava tosiasiallista tuotantoa koskevaksi rajaksi.

45 Katsoessaan kyseisissä kohdissa, että kapasiteettirajoitusten noudattamista on valvottava paitsi investointisuunnitelmia laadittaessa myös tuotantoa suunniteltaessa ja itse tuotannon aikana, komission, joka vahvisti tällä tavoin ne yksityiskohtaiset säännöt ja erityisesti valvontavaiheet, joita näiden kapasiteettirajoitusten noudattaminen edellyttää, ei voida katsoa nimenomaisesti asettaneen lupiensa myöntämiselle tuotannonrajoitusta koskevaa edellytystä. Tämän osalta on todettava, että komissio muun muassa täsmensi neljännessä ja viidennessä lupapäätöksessään, kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 103 kohdassa, että kun kapasiteettirajoitus on voimassa, on välttämätöntä, että telakan rakennetta ei muuteta. Tämän perusteella on kohtuullista päätellä, että toisin kuin komissio väittää valituksensa 28 kohdassa, tuotantovälineiden valvonnalla teknisten kapasiteettirajoitusten puitteissa voi olla merkitystä "tuotannon aikana" ilman, että tällainen tuotannon aikana tapahtuva valvonta kuitenkaan merkitsisi sitä, että lupien myöntäminen edellyttäisi tosiasiallisen tuotannon rajoittamista.

46 Tässä tilanteessa lupapäätösten sanamuodosta tai niiden rakenteesta ei voida päätellä, että 85 000 tasatun bruttotonnin kapasiteettirajoitus koski KWW:n tosiasiallista tuotantoa.

47 Jopa olettaen, että lupapäätöksissä vahvistetut tekniset rajoitukset eivät sovellu telakoiden välisen kilpailun vääristymisen välttämistä koskevan tavoitteen saavuttamiseen, yksinomaan tämän lupapäätösten jälkeisen seikan, joka osoittaa ainoastaan, että hyväksytyt keinot eivät sovellu tavoiteltuun tavoitteeseen,

perusteella ei voida katsoa, että näissä päätöksissä oleva kapasiteettirajoitus oli todellisuudessa tuotannonrajoitus.

48 Edellä esitetystä seuraa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi oikeudellista virhettä tekemättä, että lupapäätöksissä olevaa kapasiteettirajoituksen käsitettä ei voida tulkita siten, että se tarkoittaisi KWW:n tuotantoa koskevaa rajoitusta.

49 Valituksenalaisen tuomion 105–109 kohdassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin pyrki lisäksi vahvistamaan kyseisiä päätöksiä koskevan tulkintansa vetoamalla omaan oikeuskäytäntöönsä ja yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntöön ja viittaamalla muihin asiakirjoihin, jotka esitettiin sille toimitetussa asiakirja-aineistossa. Tuomion tämän osan perustelut ovat kuitenkin ylimääräisiä niihin 91–104 kohdassa oleviin perusteluihin nähden, joihin tämä tulkinta perustuu. Näin ollen ja koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei tehnyt oikeudellista virhettä tähän tulkintaan päätyessään, komission väitteet, jotka koskevat tuomion 105–109 kohdassa olevia perusteluja, ovat merkityksettömiä. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan nämä väitteet, joilla ei voida kumota ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomiota, on hylättävä (ks. mm. asia C-35/92 P, parlamentti v. Frederiksen, tuomio 18.3.1993, Kok. 1993, s. I-991, 31 kohta; asia C-244/91 P, Pincherle v. komissio, tuomio 22.12.1993, Kok. 1993, s. I-6965, 25 kohta ja asia C-264/95 P, komissio v. UIC, tuomio 11.3.1997, Kok. 1997, s. I-1287, 48 kohta).

50 Kaiken edellä esitetyn perusteella valitus on hylättävä.

Oikeudenkäyntikulut

51 Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaan, jota sovelletaan sen 118 artiklan nojalla muutoksenhakumenettelyyn, asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska KWW on vaatinut komission velvoittamista korvaamaan oikeudenkäyntikulut ja koska tämä on hävinnyt asian, se on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) **Valitus hylätään.**

2) **Euroopan yhteisöjen komissio velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.**

Timmermans La Pergola von Bahr

Julistettiin Luxemburgissa 29 päivänä huhtikuuta 2004.

R. Grass

kirjaaja

V. Skouris

presidentti